

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08-50825168**Till**
Socialnämnden
2025-06-10

Remiss av Motion om att motverka skuggsamhället

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2025/383

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion från Maurice Forslund (KD) till socialnämnden för yttrande. Motionären menar att stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd bör ändras så att möjligheten till ekonomiskt bistånd för papperslösa avskaffas och föreslår att kommunfullmäktige beslutar om att avskaffa möjligheten till ekonomiskt bistånd för papperslösa.

I stadens nuvarande riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd anges att personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige inte har rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL). Då kommunen har en lagstadgad skyldighet att vidta insatser vid akuta nödsituationer anges det i nuvarande riktlinjer att dessa personer kan med stöd av 4 kap. 2 § SoL beviljas ekonomiskt bistånd för att undvika nöd. I syfte att säkerställa att de barn som lever i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige får sin rättigheter tillgodosedda anges det vidare i riktlinjerna att berörda barn ska kunna beviljas bistånd upp till skälig levnadsnivå samt därutöver en rimlig boendekostnad för familjen.

Förvaltningen bedömer att motionärens förslag inte är förenligt med kommunens yttersta ansvar och skyldighet att vidta insatser vid akuta nödsituationer enligt 2 kap 1 § SoL. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat en motion från Maurice Forslund (KD) till socialnämnden för yttrande senast 2025-08-26. Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Ärendet

I motionen lyfts att tidigare majoriteter har beslutat att papperslösa ska ha rätt till försörjningsstöd från kommunen, då det anges i stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd. Vidare lyfter motionären att det framgår av riktlinjerna att Högsta förvaltningsdomstolen dock slagit fast att det inte finns någon skyldighet för kommuner att ge ekonomiskt bistånd till den som har fått avslag på asylansökan men som håller sig undan för att undgå avvisning eller utvisning. Motionären menar att ge papperslösa rätt till ekonomiskt bistånd samtidigt som personen håller sig undan från avvisning eller utvisning motverkar den reglerade migrationen. Motionären menar vidare att det bidrar till att upprätthålla ett skuggsamhälle där människor kan vistas i Sverige utan att fullt ut vara en del av det ordinarie samhället, potentiellt under lång tid, vilket kan leda till utsatthet för den enskilde. I längden skadar det också medborgarnas förtroende för det allmänna att staden underlättar för personer att vistas i Sverige utan uppehållstillstånd.

Motionären menar att stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd bör ändras så att möjligheten till ekonomiskt bistånd för papperslösa avskaffas och föreslår att kommunfullmäktige beslutar om att avskaffa möjligheten till ekonomiskt bistånd för papperslösa.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 4 juni. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 5 juni 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stockholms stads nu gällande riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd antogs av kommunfullmäktige i december 2017. Socialförvaltningen har i uppdrag att under 2025 revidera stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd. I revideringsarbetet ingår att se över samtliga delar i riktlinjerna bland annat utifrån gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd samt rådande rättspraxis.

När det gäller personer som har fått avslag på ansökan om asyl men håller sig undan för att undgå avvisning har Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) i en dom¹ slagit fast att dessa personer fortfarande omfattas av personkretsen enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), även om de inte har rätt till bistånd enligt LMA. Personer som omfattas av personkretsen enligt LMA har enligt 1 § andra stycket LMA inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL).

Bistånd kan inte heller lämnas i form av nödbistånd, eftersom nödbistånd förutsätter att försörjningsstöd enligt 1 § kan komma i fråga. HFD tydliggör dock i domen att kommunen i enlighet med 2 kap. 1 § socialtjänstlagen har det yttersta ansvaret för alla individer som vistas i kommunen. Av socialtjänstlagens förarbeten framgår att det ”alltid är en skyldighet för vistelsekommunen att vidta insatser vid akuta nödsituationer” inom ramen för detta yttersta ansvar. HFD lämnar i domen ett förslag på hur en kommun kan fullgöra sitt yttersta ansvar, nämligen genom att fatta beslut om bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL.

Mot bakgrund av ovanstående lagstiftning och rättspraxis anges det i stadens nuvarande riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd att personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige inte har rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL, men att dessa personer kan beviljas ekonomiskt bistånd för att undvika nöd med stöd av 4 kap. 2 § socialtjänstlagen. Det framgår vidare av riktlinjerna att en utredning av den enskildes situation ska vara utgångspunkten i prövningen av rätten till bistånd och att en individuell bedömning alltid ska göras.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn och i synnerhet för barn som tillhör utsatta grupper. Även om utredningarna inom ekonomiskt bistånd som utgångspunkt har ett vuxenperspektiv ska socialtjänsten i de fall barn berörs se på situationen ur både de vuxnas och barnens perspektiv och även säkerställa barns rättigheter enligt barnkonventionen.² Enligt barnkonventionen har alla barn, oavsett migrationsrättslig status, rätt att leva, överleva och utvecklas. Varje barn har rätt till social trygghet och en levnadsstandard som stödjer dess utveckling. Föräldrarna är ekonomiskt huvudansvariga för sitt barn men om behov uppstår har staten en skyldighet att bistå föräldrarna utifrån en rättvis prövning som inte diskriminerar eller stigmatiserar familjen eller medför att de förlorar andra rättigheter.

I syfte att säkerställa att de barn som lever i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige får sin rättigheter tillgodosedda anges det i riktlinjerna att dessa barn ska kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå samt därutöver en rimlig boendekostnad för familjen. Precis som för vuxna beviljas bistånd i dessa fall enligt 4 kap 2 § SoL. Detta kan således innebära att barn som lever i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige kan beviljas bistånd upp till riksnorm medan föräldrarna enbart kan beviljas nödbistånd.

Förvaltningen bedömer att motionärens förslag om att avskaffa möjligheten till ekonomiskt bistånd för personer som saknar

tillstånd att vistas i Sverige inte är förenligt med kommunens yttersta ansvar och skyldighet att vidta insatser vid akuta nödsituationer enligt 2 kap 1 § SoL. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Motion om att motverka skuggsamhället

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-05-28
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-05-28